

Sygn. akt VU 771/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Magdalena Marczyńska

Protokolant stażysta Bożena Sobczyk

po rozpoznaniu w dniu 4 grudnia 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie sprawy z wniosku H. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wT.

o ustalenie kapitału początkowego i wysokość emerytury

na skutek odwołania H. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 9 lipca 2015r. sygn. (...)

i z dnia 10 lipca 2015 r. sygn. (...)

oddala odwołanie.

VU 771/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 lipca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ponownie ustalił kapitał początkowy wnioskodawczyni H. J. na dzień 1 stycznia 1999r na podstawie art. 174 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W podstawie wymiaru kapitału początkowego uwzględniono przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest z lat 1989 - 1998. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 165,27%. ZUS uznał za udowodnione okresy składkowe w ilości 22 lata, 7 miesięcy i 17 dni oraz nieskładkowe w ilości 5 dni oraz 3 lat i 2 dni z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem. Okresy sprawowania opieki nad dzieckiem, tj. 36 miesięcy przeliczone zostały przy zastosowaniu przelicznika 1,3% podstawy wymiaru kapitału początkowego za każdy rok. W oparciu o powyższe kapitał początkowy obliczono na kwotę 197.266,74 złotych.

Decyzją z dnia 10 lipca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił wysokość emerytury wnioskodawczyni H. J. od dnia 1 czerwca 2015 roku na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych na kwotę 2.936,82 złotych. Do wyliczenia świadczenia przyjęto kwotę skorygowanego na podstawie decyzji z dnia 9 lipca 2015 roku, a następnie zwaloryzowanego kapitału początkowego w wysokości 617.538,71 złotych.

Wnioskodawczyni H. J. wniosła w dniu 22 lipca 2015 roku odwołanie od powyższych decyzji, które sprecyzowała na rozprawie w dniu 4 grudnia 2015 roku. Wskazała, że jej zdaniem okres urlopu wychowawczego powinien zostać przeliczony dla potrzeb wysokości emerytury, którą otrzymuje na tzw. „starych zasadach” przelicznikiem 1,3%.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że kapitał początkowy ustalony został ponownie prawidłowo, to jest zostały przeliczone okresy opieki nad dzieckiem przelicznikiem 1,3 % podstawy wymiaru kapitału początkowego za każdy rok tych okresów. Ponadto wskazał, że przeliczenie dotyczące okresów urlopu bezpłatnego czy wychowawczego zgodnie z art. 174 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych dotyczy jedynie sposobu ustalania kapitału początkowego i ma wpływ na emeryturę ustaloną w oparciu o art. 26 tej ustawy, a pozostaje bez wpływu na emeryturę z tzw. „starego systemu”, ustaloną na podstawie art. 53 ustawy.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni H. J., urodzona w dniu (...), złożyła w dniu 27 lipca 2002 roku wniosek o ustalenie kapitału początkowego.

(dowód: wniosek o ustalenie kapitału początkowego k. 1 w aktach kapitałowych)

W okresie od 12 maja 1973 roku do 31 marca 1985 roku wnioskodawczyni była zatrudniona w Gminnej Spółdzielni (...) w W., przy czym w okresie od 18 marca 1982 roku do 17 marca 1985 roku korzystała z urlopu wychowawczego.

(dowód: świadectwo pracy k. 4 - w aktach kapitałowych)

Decyzją z dnia 27 września 2002 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. ustalił kapitał początkowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999r. W podstawie wymiaru kapitału początkowego uwzględniono przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, to jest z lat 1989 - 1998. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 165,27%. ZUS uznał za udowodnione okresy składkowe w ilości 271 miesięcy oraz nieskładkowe w ilości 36 miesięcy. Kapitał początkowy obliczono na kwotę 189.675,86 złotych, przy czym okres sprawowania opieki nad dzieckiem przeliczony został przy zastosowaniu przelicznika 0,7%.

(dowód: decyzja z dnia 27 września 2002 roku k. 14-15 – w aktach kapitałowych)

W dniu 27 lipca 2009 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 5 sierpnia 2009 roku ZUS przyznał H. J. prawo do emerytury od dnia 1 lipca 2009 roku. Obliczenia wysokości tej emerytury dokonano na podstawie art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy przyjął wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 178,86% przy uwzględnieniu wynagrodzenia, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych od 1997 roku do 2006 roku. Podstawa wymiaru wyniosła 4.611,48 złotych. Ponadto do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 33 lata i 1 miesiąc okresów składkowych oraz 3 lata okresów nieskładkowych. Wysokość emerytury ustalono przyjmując: 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19 ustawy, po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych oraz po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych. Emerytura wyniosła 2.699,02 złotych.

(dowód: wniosek o emeryturę k.1-5, decyzja z dnia 27 lipca 2009 k. 39 - w aktach emerytalnych)

Po przyznaniu prawa do emerytury wnioskodawczyni pozostawała w zatrudnieniu do dnia 30 grudnia 2011 roku, w związku z tym jej staż pracy ulegał zmianie. Wnioskodawczyni występowała o przeliczenie wysokości emerytury w związku z pozostawaniem w zatrudnieniu. Decyzjami z dnia 26 marca 2010 roku i z dnia 8 lutego 2011 roku organ rentowy przeliczył wysokość świadczenia wnioskodawczyni, ustalając każdorazowo jego nową wysokość w związku ze zmianą stażu ubezpieczeniowego. W ostatniej decyzji przeliczeniowej z dnia 10 stycznia 2012 roku ZUS podjął wypłatę świadczenia emerytalnego oraz przeliczył emeryturę wnioskodawczyni i staż pracy ustalił na 35 lat i 7 miesięcy okresów składkowych oraz 3 lata okresów nieskładkowych.

(dowód: świadectwo pracy k. 103, decyzje z dnia: 26 marca 2010 roku, 8 lutego 2011 roku, 10 stycznia 2012 roku k. 71, 85, 109 – w aktach emerytalnych)

W dniu 21 października 2013 roku wnioskodawczyni złożyła wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 24 października 2013 roku przyznano wnioskodawczyni prawo do emerytury od dnia 1 października 2013 roku. Podstawę obliczenia emerytury, zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej, stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie wnioskodawczyni do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175. W decyzji ZUS wskazał, że emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota składek zaewidencjonowanych na koncie wnioskodawczyni z uwzględnieniem waloryzacji wyniosła 229.113,51 złotych, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 593.775,64 złotych, suma kwot pobranych emerytur po uwzględnieniu kwoty wyrównania – 128.583,50 złotych, średnie dalsze trwanie życia – 251,50 miesięcy, zaś kwota emerytury – 2.760,66 złotych. Tak wyliczone świadczenie, jako niższe od dotychczas otrzymywanej emerytury, zostało zawieszono.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-3, decyzja z dnia 24 października 2013 roku k. 14-15 – w aktach emerytalnych)

W dniu 1 czerwca 2015 roku wnioskodawczyni wystąpiła o ponowne ustalenie kapitału początkowego. W następstwie tego wniosku wydana została przez ZUS zaskarżona decyzja z dnia 9 lipca 2015 roku o ponownym ustaleniu kapitału początkowego wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999r na podstawie art. 174 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Okresy sprawowania opieki nad dzieckiem w ilości 36 miesięcy przeliczone zostały przy zastosowaniu przelicznika 1,3%. W oparciu o powyższe kapitał początkowy obliczono na kwotę 197.266,74 złotych. Ponadto w związku z wydaniem ww. decyzji organ rentowy zaskarżoną przez wnioskodawczynię decyzją z 10 lipca 2015 roku ustalił wysokość jej emerytury od dnia 1 czerwca 2015 roku. Ustalenia wysokości tej emerytury dokonano na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy czym kwota skorygowanego i zwaloryzowanego kapitału początkowego wyniosła 617.538,71 złotych. Wysokość emerytury po waloryzacjach wyniosła 2.936,82 złotych. Emerytura została zawieszona z uwagi na to, że jest ona świadczeniem mniej korzystnym.

(dowód: wniosek o ponowne ustalenie kapitału początkowego k. 1, decyzja o ponownym ustaleniu kapitału początkowego z dnia 9 lipca 2015 roku k. 21-22 – w aktach kapitału początkowego; decyzja z dnia 10 lipca 2015 roku o przeliczeniu emerytury k. 27-28 – w aktach emerytalnych)

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył i ocenił, co następuje:

Odwołanie od obu zaskarżonych decyzji jest niezasadne.

Przede wszystkim wskazać należy, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych poprzedza decyzja organu administracyjnego, która wyraża stanowisko organu, jako strony postępowania administracyjnego. To stanowisko może być zakwestionowane w drodze odwołania ubezpieczonego wniesionego na podstawie art. 476 § 2 k.p.c. Tym samym, jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 sierpnia 2011 roku w sprawie III UZ 17/11, to treść decyzji wyznacza zakres i przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności wniosku w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji. Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego, w związku z czym nie ustala ab initio prawa do świadczeń i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie związane z prawem lub wysokością świadczenia objętego decyzją, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do zaskarżonej decyzji (art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.).

Wnioskodawczyni zaskarżyła dwie decyzje organu rentowego, a mianowicie:

- decyzję z dnia 9 lipca 2015 roku o ponownym ustaleniu kapitału początkowego
- oraz z dnia 10 lipca 2015 roku o ustaleniu wysokości emerytury od dnia 1 czerwca 2015 roku, która to decyzja została wydana w związku z ponownym ustaleniem wysokości kapitału początkowego.

A zatem tylko te ww. decyzje mogły zostać przez Sąd Okręgowy skontrolowane pod względem ich prawidłowości.

Zgodnie z treścią przepisu art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 roku poz. 748), zwanej dalej ustawą, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy. Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy tj. na dzień 1 stycznia 1999 roku. Następnie w art. 174 ust. 2 i 3 przyjęto, że przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe (art. 6) i nieskładkowe (art. 7) w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2, zaś podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16 i 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Na mocy nowelizacji ustawą z dnia 5 marca 2015 roku (Dz. U. z 2015 roku poz. 552), do ustawy emerytalnej został dodany przepis art. 174 ust. 2a, w którym przewidziano, że przy ustalaniu kapitału początkowego do okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5 ustawy stosuje się art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy. Przepis ten wszedł w życie od dnia 1 maja 2015 roku. Oznacza to, że do ustalenia wysokości kapitału początkowego zalicza się okresy urlopu wychowawczego, urlopu bezpłatnego udzielonego na podstawie przepisów w sprawie bezpłatnych urlopów dla matek pracujących opiekujących się małymi dziećmi, innych udzielonych w tym celu urlopów bezpłatnych oraz okresy niewykonywania pracy - z powodu opieki nad dzieckiem w wieku do lat 4 - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie - bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat oraz na które ze względu na jego stan fizyczny, psychiczny lub psychofizyczny przysługuje zasiłek pielęgnacyjny - dodatkowo w granicach do 3 lat na każde dziecko - przy zastosowaniu przelicznika 1,3 % podstawy wymiaru, jak do okresów składkowych (w miejsce wcześniej obowiązującego przelicznika 0,7 %).

I w taki właśnie sposób organ rentowy, na skutek wniosku złożonego przez wnioskodawczynię w dniu 1 czerwca 2015 roku, ustalił ponownie wysokość jej kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 roku zaskarżoną decyzją z dnia 9 lipca 2015 roku. Mając mianowicie na uwadze okoliczność, że wnioskodawczyni w okresie zatrudnienia w Gminnej Spółdzielni (...) w W. w okresie od 18 marca 1982 roku do 17 marca 1985 roku korzystała z urlopu wychowawczego ten okres sprawowania opieki nad dzieckiem w ilości 36 miesięcy ZUS przeliczył przy zastosowaniu przelicznika 1,3% za każdy rok tej opieki. W oparciu o powyższe kapitał początkowy obliczono ponownie na kwotę 197.266,74 złotych (poprzednio zaś, to jest decyzją z dnia 27 września 2002 roku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił kapitał początkowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 roku na kwotę 189.675,86 złotych, przy czym okres sprawowania opieki nad dzieckiem przeliczony został przy zastosowaniu przelicznika 0,7%).

Mając na względzie, iż kapitał początkowy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 roku, w związku z wydaniem decyzji z dnia 9 lipca 2015 roku, uległ zmianie, ZUS wydał w dniu 10 lipca 2015 roku kolejną decyzję, to jest o ustaleniu wysokości emerytury kapitałowej wnioskodawczyni.

Emerytura kapitałowa wnioskodawczyni ustalona została po raz pierwszy decyzją z dnia 24 października 2013 roku przy zastosowaniu art. 26 ust. 1 ustawy. W myśl tego przepisu emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183. Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach (art. 26 ust. 2), a średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (art. 26 ust. 3). Zgodnie zaś z art. 25 ust. 1 ustawy podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

A zatem jednym z elementów stanowiących podstawę obliczenia emerytury kapitałowej jest zwaloryzowany kapitał początkowy. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego przyjęta do obliczenia świadczenia wnioskodawczyni w decyzji z dnia 23 października 2013 roku wyniosła 593.775,64 złotych. Natomiast po ponownym ustaleniu wysokości kapitału początkowego na kwotę 197.266,74 złotych (w miejsce kwoty 189.675,86 złotych), ZUS dokonał waloryzacji tak ustalonego kapitału początkowego do kwoty 617.538,71 złotych i tę kwotę przyjął do ponownego ustalenia wysokości emerytury kapitałowej wnioskodawczyni w decyzji z dnia 10 lipca 2015 roku. Jednakże emerytura kapitałowa w wysokości 2.936,82 złotych okazała się niższa od tej ustalonej na dotychczasowych zasadach z art. 53 cyt. ustawy.

Mając na uwadze powyższe, stwierdzić należy, że zarówno decyzja z dnia 9 lipca 2015 roku o ponownym ustaleniu kapitału początkowego, jak i z dnia 10 lipca 2015 roku o ustaleniu wysokości emerytury kapitałowej od dnia 1 czerwca 2015 roku odpowiadają prawu, a odwołanie wnioskodawczyni jest niezasadne.

Wnioskodawczyni w toku procesu twierdziła, że okres urlopu wychowawczego powinien zostać przeliczony dla potrzeb wysokości emerytury, którą otrzymuje na tzw. „starych zasadach” przelicznikiem 1,3%.

Przede wszystkim podkreślić należy, że organ rentowy w następstwie wniosku wnioskodawczyni z dnia 1 czerwca 2015 roku lub z urzędu nie wydał żadnej decyzji dotyczącej ponownego ustalenia wysokości emerytury wnioskodawczyni obliczonej na podstawie art. 53 ustawy i wypłacanej, jako korzystniejszej od emerytury kapitałowej. Sąd jednak wyjaśnia, że zgodnie z art. 53 ust. 1-3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wysokość emerytury wynosi:

1) 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4 oraz

2) po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,

3) po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych

- z uwzględnieniem art. 55.

Okresami nieskładkowymi są m.in. okresy niewykonywania pracy z powodu opieki nad dzieckiem w wieku do lat 4 - w granicach do 3 lat na każde dziecko oraz łącznie - bez względu na liczbę dzieci - do 6 lat (art. 7 pkt 5 ustawy).

Zgodnie z nowelizacją przepisów emerytalnych na podstawie ustawy z dnia 5 marca 2015 roku od dnia 1 maja 2015 roku okresy opieki nad dziećmi są liczone jako okresy składkowe po 1,3 % podstawy a nie jak dotychczas po 0,7 % podstawy, ale zasada ta ma zastosowanie wyłącznie przy ustalaniu kapitału początkowego. Wynika to jasno z przepisu art. 174 ust. 2a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że zaskarżone decyzje o ponownym ustaleniu kapitału początkowego oraz ponownym ustaleniu emerytury kapitałowej są prawidłowe, a odwołanie jako bezzasadne na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. należało oddalić.